

RÖSTER, RITER OCH ROLLER

Unga läsare om konvergerad litteratur

På senare år har bokmarknaden fått ett tillskott av ungdoms- och populärlitterära dystopier, präglade av dagens konvergenskultur där texter byter format, närmar sig varandra och finner nya kulturella uttryck.¹ Dystopiernas kommersiella framgång indikerar att litteraturen innehållsmässigt och tematiskt är av intresse för såväl unga människor som för film- och förlagsmarknad samt dagspress. Ungdomslitteraturens bästsäljare utpekas till och med som en orsak till förlagsmarknadens och den tryckta bokmarknadens överlevnad.²

Dessa ungdomslitterära verk – eller ungdomskulturella fenomen om man så vill – har i många fall blivit föremål för akademiska studier.³ Den konvergerade litteraturen och de fangemenskaper som de unga läsarna engagerar sig i har också väckt intresse. Internationellt sett har Rebecca W. Black, Bronwen Thomas och Jeffrey S. Kaplan undersökt fangemenskaper som lärande.⁴ På svenskt håll har författarna till föreliggande artikel studerat läsares förhandling av genus och sexualitet i fanforum och bloggar.⁵ Vi har även undersökt fangemenskaper som litterära mötesplatser, medan Christina Olin-Scheller har skrivit om konvergenskultur ur ett fanperspektiv.⁶ Begreppet *prosument*, en språklig mix av producent och konsument, har uppstått som ett

uttryck för konvergenskulturen och pekar på relationen mellan de läs- och skrivaktiviteter som sker i sådana kontexter.⁷

Denna artikel ger några perspektiv på litteratur i en kultur som präglas av konvergens, diskuterad i fangemenskaper kring serierna *Hunger Games* (2008–2010) av Suzanne Collins och *Divergent* (2011–2013) av Veronica Roth.⁸ Studien kartlägger förbindelser mellan de skönlitterära texterna och prosumenter som inte bara läst verken, utan också producerat texter, i detta fall diskussionsinlägg, om dem. I denna undersökning omfattar begreppet konvergerad litteratur både olika format som närmar sig varandra, det vill säga att fansen talar om böcker och filmer utan att göra distinktion mellan formaten, och konvergens mellan de skönlitterära texterna och fansens texter i form av fanart, fanfiction och inlägg eller kommentarer i nätforum. Ett litteratursociologiskt perspektiv anläggs på texter och kontexter, då gestaltningen av samhället i serierna fokuseras tematiskt i röster, riter och roller.

Materialet har samlats in med inspiration av *netnografi* som ger möjligheter att utforska komplexa, sociala och kulturella aktiviteter i sociala nätverk online.⁹ En netnografiskt inriktad forskare är aktiv i de forum som undersöks och påverkar på så sätt exempelvis besöksstatistik.

Forumet besöktes dagligen under en fyramånadersperiod 2015 i syfte att kartlägga och samla uppdateringar i diskussionstrådar. Det skönlitterära material som är utgångspunkt för de undersökta fanforumens diskussioner består av *Hunger Games*- och *Divergent*-trilogierna, främst de första delarna.¹⁰ Trilogierna valdes då de gett upphov till konvergerad litteratur vilken diskuteras och kommenteras i nätgemenskaper, och de är vidare nationellt och internationellt uppmärksammade. Båda sajter som valts innehåller publika forum med fler än ett hundra trådar eller diskussioner.

Den tematiska analysen grundas på Stein Haugom Olsens begrepp *topical themes* och *perennial themes*, där de förstnämnda endast har relevans för en begränsad grupp människor (av en viss klass, religion eller i ett visst samhälle) eller i en omedelbar kontext, medan de sistnämnda är att betrakta som allmängiltiga.¹¹ Det kan förefalla trivialt att, som i denna undersökning kring ett nutida ungdomsfenomen, bygga ett (litteratur)studium på något som kan uppfattas som *topical themes*, men valda teman – röster, riter och roller – speglar frågor om hur människor förstår livet och lever det. Trots att studien alltså behandlar teman i samtida ungdomslitteratur är dessa allmängiltiga, det vill säga *perennial themes*.

DEN KONVERGERADE LITTERATUREN OCH DE UNGA RÖSTERNA

Nätforum ägnade åt ungdomslitterära och ungdomskulturella fenomen ger, utöver sociologiska och språkliga data, också information för litteratursociologiskt inriktade forskare, som där kan följa hur forumdeltagares läs- och textkonsumtionsvanor närms av konvergens- och deltagarkulturen. Att ”söka förbindelser mellan textuella fenomen och kontextuella” görs, skriver Johan Svedjedal, i många sammanhang, exempelvis inom litteratursociologi och kulturstudier.¹² Stina Hansson beskriver litteratursociologins strävan efter att undersöka litte-

raturens vägar samt dess intresse för litteraturen som samhällsligt fenomen.¹³ I denna studie kombineras dessa båda intresseområden, vilket motiveras utifrån Mary J. Carruthers teori om *textualistiska* litterära kulturer, där texten inte ses som en autonom skapelse, färdig till form och innehåll (jämför *fundamentalistisk* litteraturkultur).¹⁴ Läsaren ges möjlighet att aktivt ta texten i bruk och omforma den utifrån egna eller samhällsliga behov och från individuell minne till kollektivt.¹⁵ I den *textualistiska* kulturen, till vilken denna studie ansluter sig, är det således centralt att texterna finns och används individuellt och kollektivt i en kontext.

RÖSTER, RITER OCH ROLLER I UNGDOMSLITTERÄRA DYSTOPIER

Den vuxna författarens röst har ofrånkomligt ett tolkningsföreträde över de unga läsarnas, skriver Maria Nikolajeva.¹⁶ I *Hunger Games*- och *Divergent*-serierna får vuxenblivandet en central roll, främst genom den brytpunkt som skildras genom en ung jagberättares röst, och detta ger, både i de skönlitterära verken och i fanforumens diskussioner, den unga rösten en tydlig auktoritet.

I de valda serierna skildras samhällen med socialt och/eller politiskt förtryck. Karen Coats skriver att upproret mot samhällsbristerna är centralt i ungdomslitteratur.¹⁷ I dystopisk fiktion undergräver makthavare medvetet samhällslig rättvisa, enligt Erika Gottlieb: ”the world of dystopian fiction presents us with a society where the ruling elite deliberately subverts justice.”¹⁸ Ofta problematiseras myndighet och makt samt förgivettagna konstruktioner av etik och moral. Medvetenhet om det sociala och politiska förtrycket blir ett tecken på vuxenblivande, och i dystopierna illustreras ofta vuxenblivandets brytpunkt som i en övergångsrit.

Termen övergångsrit omfattar, menar forskare som Arnold van Gennep, olika faser: separation, en liminalfas som först präglas av

marginalisering och därefter av att individen går över tröskeln till något nytt samt, slutligen, av ett återupptagande i gruppen eller samhället.¹⁹ Övergångsriten är, menar Scott D. Scheer, inte bara individuell utan också kollektiv.²⁰ Det finns inget sätt på vilket individen kan göra sina egna val utan att valen påverkar samhället.

I dystopisk ungdomslitteratur får den unga människan ikläda sig rollen av syndabock.²¹ Enligt René Girard är syndabocksrollen ett rituellt sätt att stabilisera samhället: ett offer utses och stöts ut ur gemenskapen. Offret är sårbart och annorlunda och får symbolisera det som stör ordningen i gemenskapen. Syndabocken "must first be held responsible for the mimetic disorder and then, through the mediation of unanimous violence, for the return to order."²² I gestaltningen av roller i ungdomsdystopier ger upprorsmakaren röst åt den unga människan med socialt patos. Igenkännandet och identifikationen med de fiktiva unga i romanerna ger de unga läsarna en utgångspunkt för diskussionerna kring den sociala och historiska kontext i vilken de själva befinner sig. För att förstå diskussionerna i fanforumen behövs en analys av de romaner som är basen för forumens existens. I slutdiskussionen i denna artikel sammanförs de båda analyserna.

RÖSTER, RITER OCH ROLLER I HUNGER GAMES- OCH DIVERGENT-SERIERN

Collins romanserie består av *Hunger Games* (2008), *Catching Fire* (2009) och *Mockingjay* (2010), medan Roths serie består av romanerna *Divergent* (2011), *Insurgent* (2012) och *Allegiant* (2013).

Hunger Games-seriens protagonist, sextonåriga Katniss Everdeen, har vuxit upp i distrikt 12 i landet Panem. Alla distrikts unga är potentiella syndabockar, eftersom de årligen måste delta i lottningen till Hungerspelen, ett tv-sänt spel på liv och död. När Katniss lillasyster blir framlottad, tar Katniss hennes plats. Tillsammans med distriktets manlige tribut,

Peeta Mellark, förs hon till spelen. Katniss och Peeta skiljs således från övrig befolkning, vilket markerar separationen från deras tidigare liv. Redan i romanseriens inledning står det klart att ungdomarna genom avskiljandet förlorar sina röster, sin relativa frihet att uttrycka sig.

I avskiljandet från gemenskapen tydliggörs de unga människornas maktlöshet. De kan inte välja bort att bli tribut eller göra uppror mot övergångsriten. Men maktlösheten sträcker sig längre; om ungdomarna överlever utlottningen eller spelen tvingas de till tystnad och acceptans att deras barn en dag kan bli uttagna till spelen samt till isolering, för segrarna bor avskilda från de övriga i distriktet. Den problematisering av makt och myndighet som Coats och Gottlieb förknippar med ungdomslitteratur får i Collins serie stort utrymme.

Perioden från separationen fram till segern i *Hunger Games* utgör fokus för romanseriens första del. Det är fråga om en liminalfas. Rituella handlingar och tributernas val påverkar deras möjligheter att överleva spelen och återinträda i samhället.

I rollerna som protagonisten ikläder sig ingår att underkasta sig spelets villkor och acceptera att bli manipulerad av mentorn, stylisten Cinna och Peeta. Manipulationen är dock dubbelriktad. Katniss lär sig att läsa spelet och manipulerar tv-publiken och den politiska makten som tvingar distriktet att offra ungdomar. När Katniss, för att få medicin eller mat, inför övervakningskamerorna utmanar karriärtributerna eller spelar förälskad, går hon in i rollen som manipulator.

För Katniss och Peeta ingår att spela olika roller, exempelvis som ödesförföljt älskande par. Katniss kläs upp för att påverka bilden av henne, exempelvis som "girl on fire"²³ eller som flicka: "I look [...] like a girl. A young one. Fourteen at the most. Innocent. Harmless."²⁴ Katniss olika skepnader skapas för att manipulera tv-publiken och medspelarna. Både Katniss och Peeta intar den, enligt Susan Shau Ming

Tan, för ungdomslitterära dystopier vanliga rollen som offerlamm, eller som syndabock. Katniss, Peeta och övriga speldeltagare är dock inte enbart offer utan också medspelare, potentiella hot mot systemet eller ledargestalter. När Katniss utmanar det politiska etablissemang framstår hon som en upprorssymbol, och upproret är, som nämnts, centralt i ungdomslitteratur. De unga betalar emellertid på olika sätt priset för vuxenblivandet, oavsett spelets utgång.

Beatrice Pryor, *Divergent*-seriens protagonist, bor i ett framtida Chicago, där fem grupper upprätthåller samhällsbalansen: De ärliga (Candor), De osjälviska (Abnegation), De tappra (Dauntless), De fridfulla (Amity) och De lärda (Erudite). Utanför samhället står de utstötta (The Factionless). Även om samhällsbalansen upprätthålls kan man knappast tala om samhällsrättvisa.

De unga människorna har i den egna gruppen en tillhörighet fram till sextonårsdagen då de utifrån resultaten av ett personlighetstest väljer grupp. Beatrice väljer gruppen Dauntless och lämnar då sin familj. Med sextonåringarnas rätt till sin egen röst följer konsekvenser – valet är oåterkalleligt och de kan bli bortstötta. Detta medför att den röst som de just tillerkänts officiellt förverkas; lojalitet mot den nya gruppen är ett krav.

Beatrice, som tillhört Abnegation och fostrats till flärdfrihet och kroppsligt oberörbarhet, upptäcker i förvandlingen från Beatrice till Tris nya röster och roller inom sig. Hon skadar utan ånger dem som förnedrat henne. Förändringen avspeglas även i hennes yttre: "Dauntless initiation has stolen whatever softness my body had."²⁵ Den kroppsliga hårdhet som Tris upptäckt symboliserar förlusten av barnets röst. Genom jagberättarens olika röster – den osjälviska och den hårda – synliggörs genom protagonisten ett ifrågasättande av den vuxna röstens tolkningsföreträde. Romanen erbjuder ingen lösning på denna motsättning. Vuxen-

världens röst kan sägas representeras av det fullvärdiga medlemskapet i en faktion. Men också när Tris blir upptagen som fullvärdig medlem av Dauntless, finns glidningen mellan den vuxna rösten och den unga människans röst också närmar sig ett politiskt uppvaknande: "Maybe Dauntless was formed with good intentions, with the right ideals and the right goals. But it has strayed far from them. [...] I wonder if the other factions suffer from the same problem. I have not thought about it before."²⁶ Tris upptäcker att makthavarna undergräver den samhälleliga rättvisa som förespeglas.

Precis som Katniss genomgår Tris en övergångsrit. De rituella inslagen inleds för henne med initieringen till Dauntless och, slutligen, till rebell. I denna utveckling återfinns de faser som enligt van Gennep kännetecknar övergångsriten. Tris separeras från sitt sociala sammanhang, genom personlighetstestet. Separationen bekräftas symboliskt i en ceremoni och fysiskt genom avskiljande från föräldrarna. Därefter följer en period av avskildhet och marginalisering, genom en initiering med fysiska och mentala provningar.

Även i denna serie kan protagonisten sägas ha rollen som ett offerlamm, för att använda Tans uttryck. Hon offerar officiellt sin familj och delar av den hon är, då hon i personlighetstestet visat sig vara Divergent, vilka betraktas som ett hot mot den rådande ordningen. Tris måste dölja sin kluvenhet. Trots att de unga i *Divergent*-serien inte synbart ikläds rollen som syndabockar, blir undertryckandet av deras jag också ett rituellt sätt att, som Girard uttrycker det, stabilisera samhällsordningen.

Protagonistens lidande är prototypiskt för barn- och ungdomslitteratur med utopisk färgning, enligt Rebecca Carol Noël Totaro.²⁷ Tris följer övergångsritens mönster och ges därmed möjlighet att inte längre vara marginaliserad, då hon efter initiationen blir upptagen som medlem i Dauntless. Det är dock inte ett fullständigt återinträde i kollektivet, utan hon förblir

gränsöverskridare, en potentiell rebell. Detta är, enligt Carrie Hintz och Elaine Ostry, den unga människans uppgift i en utopi eller dystopi.²⁸

DE UNGA RÖSTERNA OM HUNGER GAMES- OCH DIVERGENT-SERIERN

Aktiviteten kring *Hunger Games*- och *Divergent*-serierna är påfallande. Bokserierna har gett upphov till sajter för fans som vill diskutera litteraturen samt filmatiseringarna av böckerna, eller skapa fanfiction och fanart. Forumet på sajten om *Hunger Games*, fanpop.com, innehåller 290 trådar, somliga med upp till 13 000 svar och fler än 108 000 besök. Forumet har över 70 000 medlemmar (maj 2015).²⁹ Sajten *divergentfans.com* har elva forum och anger ett medlemstal på drygt 38 000 (maj 2015).³⁰ Även ifråga om *Divergent*-serien är aktivitetsnivån mycket hög. Totalt rör det sig där om 248 diskussioner eller trådar, med upp till tusen inlägg per tråd. Dessa diskussionstrådar är i något avseende reaktioner på fiktionen och det fiktiva samhälle som läsarna möter i romanerna. För netnografiskt inriktade forskare innebär mängden av material en utmaning; det blir oundvikligt att material väljs bort alternativt inte ges lika stort utrymme. För denna undersökning bygger urvalet av empiriskt underlag på valda teman röster, riter och roller, vilket förenar det textuella och kontextuella. I det följande disponeras texten med utgångspunkt i dessa teman.

Båda fangemenskaperna kan ses som arenor där alla kan och får uttrycka sig om texterna och argumentera för sina tolkningar. Gemensamt för diskussionerna är alltså att fansens röster ges utrymme. Ett diskussionsområde rör konvergensen, då texter närmar sig varandra och finner nya kulturella uttryck. Det finns i de undersökta diskussionsforumen ett visst missnöje med filmatiseringarna och ekonomiska drivkrafter som övertrumfar respekten för texten: "The Hunger Games has a giant bullseye for big money maker."³¹ Regissörens, skådespelarnas och manusförfattarens betydelse disku-

teras. Deltagare uttrycker åsikter om medial påverkan på produktionsbolagens beslut, och tonen är ofta tämligen kritisk: "The media is also making The Hunger Games a huge deal, and if the movie sucks true fans will be going insane, which then the media will find out and make a huge deal about, which will attract more people for the wrong reasons."³² Detta oaktat tycks fansen som formulerar sig kritiskt ändå vilja se filmerna.

Fansens roll som väktare av texten blir tydlig i vissa inlägg: "We need to protect what is important to us."³³ I detta avseende har fanforumets deltagare dubbla roller. De är deltagare i vad Carruthers kallar för en textualistisk kultur och hävdar sin rätt att vara prosument: "Ok so who else hated how Allegiant ended? [...] So who's with me? Let's get writing!"³⁴ Samtidigt blir vissa inlägg röster för ett bevarande av texten och av författarnas upphovsrätt: "I'm getting sick of the Allegiant haters. They are all over Facebook, and you don't have to agree with the ending or even like the book in general."³⁵

Röster möts också i de trådar där övergångsriten i ungdomsdystopin avhandlas. Framför allt initiation diskuteras eller jämförs med egna eller andras erfarenheter av prövningar, vilket diskussionstråden *Could you leave your family, friends, and whole life behind?* vittnar om.³⁶ I diskussionsforumen diskuteras och kommenteras framför allt två faser i övergångsriten: de som van Gennep benämner separationen och liminalfasen. Det faktum att ingen av protagonisterna återupptas fullt ut i samhället kan vara orsak till att återinträdet inte i lika hög grad avhandlas. Det som diskuteras rör i hög grad forumdeltagarnas reaktioner på Roths val att låta serien sluta med att protagonisten offras/offrar sig.

Ritens betydelse i ungdomsdystopier samsas med diskussioner om dystopier som litterära texter, samt författares val och textkonventioner. Att ungdomsromaner ges formen av dystopi uppfattats av forumdeltagare som ett

samtidsfenomen:

[A]lmost all the books in the YA section are dystopian reads [...] ever since HG came out almost every book I pick up is about how our future is doomed. [...] I think it's interesting though, because it reflects where our mindset is. We have all these problems but no one can think of any solutions.³⁷

Uppenbart är att forumdeltagaren även i sin fysiska värld tycker sig uppfatta ett socialt och politiskt förtryck. Risken att texterna inte tas på allvar diskuteras med emfas, då vissa forumdeltagare ser hur verkligheten kan förändras i samma riktning som i de fiktiva samhällena: "Hunger Games is going to be underestimated in society and just be seen as another measly teenage romance novel and not what really matters: the fact that this could happen someday."³⁸ Åsikten delas av flera forumdeltagare, som ser dystopierna som ett sätt att varna för framtida samhällskollapser, och för ett samhälle som vill kategorisera människor: "Have you ever given thought of what the world would be like if we had factions? [...] We all have many different qualities [...] so most of us would be divergent."³⁹

Ett annat återkommande diskussionstema rör roller. Det handlar om både de roller som de fiktiva karaktärerna iklär sig och metatexter om forumets roll för fansen. När det gäller de fiktiva gestalternas roller kan forumdeltagarnas diskussioner handla om roller i ett händelseförlopp: "I have a problem with Tobias going off to Chicago to fulfill his Oedipus Rex issues with Mommy while Tris and the others risk their lives at the compound."⁴⁰ Ibland uppträder fansen i rollen som blaserade litteraturkritiker: "I found the whole book quite boring and poorly written [...] very little action, too many new and uninteresting, undeveloped characters."⁴¹ Ibland är de språkpoliser som dock snabbt tystas: "I'm going to say this as nicely

as possible. No one really cares about whether the grammar is correct and no one asked you to fix it, so don't because no one cares about the big fancy words that you clearly stole off Wikipedia."⁴² Ofta är dock tonen uppmuntrande, och det betonas att forumens roll är att erbjuda fansen en möjlighet att diskutera de litterära verken.

Vi har tidigare argumenterat för att temat roller kan betraktas som allmängiltigt. I ett avseende kan det dock också ses som ett topical theme, det vill säga ett tema med relevans för en grupp människor i en viss kontext. Nästan alla forumdeltagare döljer sig bakom så kallade nicknames. I forumet kan man uppträda "utklädd" och försöka att sälja en viss bild av sig själv. I detta avseende skulle temat roller, vilket vi karakteriserat som ett i djupaste meningen perennial theme, kunna utvidgas och kallas för topical theme. Rollerna är starkt knutna till de litterära verk som diskuteras i fanforumen och till den kontext i vilken diskussionerna förs.

LITTERATUR OCH SAMHÄLLE OCH SAMHÄLLE I LITTERATUR: RÖSTER, RITER OCH ROLLER

Det är framför allt texterna som diskuteras i det empiriska materialet från de aktuella fangemenskaperna. Skillnader finns dock. *Hunger Games*-fansen diskuterar inte det dystopiska samhället lika djupgående som *Divergent*-fansen. Kanske kan detta tolkas som om de förstnämnda läsarna är mer benägna att uppfatta samhällsstrukturen som fastslagen, då karaktärerna föds in i distrikt alternativt i Capitol? Här kunde en diskussion om stad/land tillföra perspektiv på hur läsare uppfattar att dystopins maktthavare bygger in ett strukturellt förtryck. Fans skulle i högre grad kunna uttrycka sig om exempelvis de riter och roller, inte minst i form av uppoffringar, som krävs av karaktärerna. En möjlig tolkning av uteblivet resonemang är att *Hunger Games*-serien, som skildrar ett spel, i sig uppfattas som ett spel. I

de diskussionerna engagerar karaktärerna mer än samhällsstrukturerna. Katniss väcker exempelvis delade känslor hos forumdeltagarna när hon återvänder till sitt distrikt, traumatiserad och psykiskt sjuk. Den unga rebellen i dystopin återvänder tystad, utan annan röst i epilogen än det skrivna ordets.

Läsarna av *Divergent*-serien uttrycker en medvetenhet om hur förtryck och strukturellt våld präglar de fiktiva karaktärernas liv och lägger ut texten om hur dessa, med Olsens ord, kulturella avtryck, återspeglar och kan komma att prägla samhället. I diskussionen ges förhållandet mellan individ och kollektiv en större roll, kanske som en konsekvens av att protagonisten som sextonåring måste välja tillhörighet i samhället och riskerar en brytning med familj eller vänner. Tanken på att bli avskild från sina närstående kan te sig skrämmande för unga läsare och kan förklara behovet av att diskutera detta. Kanske är det också avsaknad av ett vuxenblivande i form av övergångsriter i det fysiska samhället som manar till eftertanke hos fansen.

De teman som lyfts fram i form av röster, riter och roller kan således analyseras litteratursociologiskt. Den netnografiskt inriktade forskaren gör avtryck, även om forskaren inte gör

inlägg eller skapar fanfiction eller fanart. Fans som är aktiva ser, genom besöksstatistiken, att deras röster blir hörda.

I fangemenskapernas diskussionsforum möts litteratur och samhälle, individer och kollektiv, i ett samtal och en deltagarkultur. Det är därför föga förvånande att en del av samtalet rör konvergens. Inlägg visar att det finns både förväntan och oro inför konvergensen och en medvetenhet om att texter inte är statiska, om än en del fans önskade det. Analysen av fanforumens inlägg tydliggör deltagarnas intresse för läsning och samtal om litteratur. Den visar också att gränsdragningarna mellan medieformat och genrer inte har en stark förankring bland unga läsare, som inte heller tycks uppfatta nödvändigheten av att markera skillnader mellan sina verkliga och virtuella jag eller poängtera de fiktiva karaktärernas ontologiska status. Därmed inte sagt att deltagarna inte uppfattar skillnader mellan verkligt och fiktivt. Bland deltagarna finns en kunskap om litteratur och en förmåga att använda analytiska redskap för att närma sig litterära texter, om än i varierande grad och med begränsningar. Slutligen illustreras hur interaktiviteten i fanforumen ger utrymme för en mångfald av röster.

1. För begreppsdiskussion se t.ex. Henry Jenkins, *Convergence culture. Where old & new media collide*. [rev. ed.], New York: New York University Press, 2008, s. 2f.
2. Jonathon Sturgeon, "Are You an Adult Who Reads YA Novels? Congratulations, You Saved Publishing in 2014", i *Flavorwire*, 2014, 16 december, <http://flavorwire.com/494377/are-you-an-adult-who-reads-ya-novels-congratulations-you-saved-publishing-in-2014> (2015-05-15).
3. Se exempelvis Deidre Anne Evans Garriott, Whitney Elaine Jones & Julie Elizabeth Tyler, *Space and Place in The Hunger Games: New Readings of the Novels*, Jefferson, North Carolina: McFarland & CO, 2014.
4. Rebecca W. Black, *Adolescents and Online Fan Fiction*, New York: Peter Lang Publishing Inc, 2008; Bronwen Thomas, "What Is Fanfiction and Why Are People Saying Such Nice Things about It?", i *StoryWorlds: A Journal of Narrative Studies*, 2011:3, s. 1–24; Jeffrey S. Kaplan, *Teaching Young Adult Literature Today: Insights, Considerations, and Perspectives for the Classroom Teacher*, Plymouth: Rowman & Littlefield Publishers, 2012.
5. Annbritt Palo & Lena Manderstedt, "Negotiating norms of gender and sexuality online",

- i Mariah Larsson & Ann Steiner (red.), *Interdisciplinary Approaches to Twilight: Studies in Fiction, Media and a Contemporary Cultural Experience*, Lund: Nordic Academic Press, 2011, s. 143-158.
6. Se Lena Manderstedt & Annbritt Palo, "Världar att besöka eller bebo. Fan-gemenskaper som litterära mötesplatser", i *Tidskrift för litteraturvetenskap*, 2009:3-4, s. 39-50; Christina Olin Scheller, "I want Twilight information to grow in my head': Convergence culture from a fan perspective", i Mariah Larsson & Ann Steiner (red.), *Interdisciplinary Approaches to Twilight: Studies in Fiction, Media and a Contemporary Cultural Experience*, Lund: Nordic Academic Press, 2011, s. 159-175.
  7. Se Henry Jenkins, "The Moral Economy of Web 2.0 (Part Two, 2008, 19 mars, http://henryjenkins.org/2008/03/the_moral_economy_of_web_20_pa_1.html (2015-05-25).
  8. Suzanne Collins, *The Hunger Games*, New York: Scholastic Press, 2008; Veronica Roth, *Divergent* [New ed.], London: Harper Collins, 2014. Novellsamlingen *Four* beaktas inte.
  9. Robert W. Kozinets, *Netnography: doing ethnographic research online*, Los Angeles, Calif.: SAGE, 2010.
  10. www.fanpop.com/clubs/the-hunger-games och www.divergentfans.com. *Divergent*-serien har (maj 2015) givits ut i två filmatiseringar, serien *Hungerspelen* i fyra filmer.
  11. Stein Hogum Olsen, *The end of literary theory*, Cambridge: Cambridge University Press, 1987, s. 180.
  12. Johan Svedjedal, "Det litteratursociologiska perspektivet. Om en forskningstradition och dess grundantaganden", i *Tidskrift för litteraturvetenskap*, 1996:3-4, s. 2.
  13. Stina Hansson, "En ny litteratursociologi?: perspektiv på ett problemfält", i *Lars Furuland & Johan Svedjedal (red.), Litteratursociologi*, Lund: Studentlitteratur, 1997, s. 390f.
  14. Mary J. Carruthers, *The Book of Memory. A Study of Memory in Medieval Culture*, Cambridge: Cambridge University Press, 1990, s. 221ff.
  15. Carruthers, *The Book of Memory. A Study of Memory in Medieval Culture*, 1990, s. 11ff.
  16. Maria Nikolajeva, "Bakom rösten. Den implicita författaren i jagberättelser", i *Journal of children's literature research*, 2008:2, s. 18-29.
  17. Karen Coats, "Young Adult Literature: Growing Up, in Theory", i Shelby Wolf m.fl. (red.), *Handbook of Research on Children's and Young Adult Literature*, New York: Routledge, 2011, s. 315-329.
  18. Erika Gottlieb, *Dystopian Fiction East and West Universe of Terror and Trial*, Montreal: McGillQueen's University Press, 2001, s. i. Se även s. 25-42.
  19. Arnold van Gennep, *Les rites de passage : études systématique des rites*. Édition électronique réalisée par Réjeanne Toussaint, 2014, s. 20. http://classiques.uqac.ca/classiques/gennep_arnold_van/rites_de_passage/rites_de_passage.html (2015-05-15); William S. F. Pickering, "The Persistence of Rites of Passage: Towards an Explanation", i *The British Journal of Sociology*, 1974:1, s. 63-78; John W. Schouten, "Selves in Transition: Symbolic Consumption in Personal Rites of Passage and Identity Reconstruction", i *Journal of Consumer Research*, 1991:4, s. 412-425.
  20. Scott D. Scheer, Stephen M. Gavazzi & David G. Blumenkrantz, "Rites of Passage during Adolescence", 2007. <http://ncsu.edu/ffci/publications/2007/v12-n2-2007-summer-fall/scheer.php> (2015-05-25).
  21. Susan Shau Ming Tan, "The making of the citizen and the politics of maturation", i Deidre Anne Evans Garriott, Whitney Elaine Jones & Julie Elizabeth Tyler, *Space and Place in The Hunger Games: New Readings of the Novels*, Jefferson, North Carolina: McFarland & CO, 2014, s. 84.
  22. René Girard, *Sacrifice [Elektronisk resurs]*, 2011, s. ix-xii.
  23. Collins, *The Hunger Games*, 2008, s. 147.
  24. Collins, *The Hunger Games*, 2008, s. 355.
  25. Collins, *The Hunger Games*, 2008, s. 168.
  26. Collins, *The Hunger Games*, 2008, s. 206f.
  27. Rebecca Carol Noël Totaro, "Suffering in Utopia: testing the limits in young adult novels", i Carrie Hintz & Elaine Ostry (red.), *Utopian and Dystopian: writing for children and young adults*, New York: Routledge, 2003, s. 127-138.
  28. Carrie Hintz & Elaine Ostry, "Introduction",

- i Carrie Hintz & Elaine Ostry (red.), *Utopian and Dystopian: writing for children and young adults*, New York: Routledge, 2003, s. 9.
29. <http://www.fanpop.com/clubs/the-hunger-games>. För denna undersökning har analysen gjorts på diskussionstråden Mockingjay forum på fanpop.com.
  30. Vid tiden för datainsamlingen hette sajten divergentfans.com. Nu heter den divergentfans.net. Inläggen i tre bokforum ingår i det empiriska materialet för denna undersökning. I referenserna ges den nu fungerande länken (.net).
  31. silver93, <http://www.fanpop.com/clubs/the-hunger-games/forum/post/73172/3/mockingjay-forum#comments> (2015-04-15).
  32. Arissa1422, <http://www.fanpop.com/clubs/the-hunger-games/forum/post/73172/28/mockingjay-forum#comments> (2015-04-15).
  33. silver93, <http://www.fanpop.com/clubs/the-hunger-games/forum/post/73172/28/mockingjay-forum#comments> (2015-04-15).
  34. DauntlessLover, <http://divergentfans.net/forum/topics/allegiant-alternate-ending> (2015-04-16).
  35. Maraiya Kobayashi, <http://divergentfans.net/forum/topics/allegiant-haters> (2015-04-16).
  36. <http://divergentfans.net/forum/topics/could-you-leave-your-family-friends-and-whole-life-behind> (2015-04-16).
  37. silver93, <http://www.fanpop.com/clubs/the-hunger-games/forum/post/73172/42/mockingjay-forum#comments> (2015-04-15).
  38. THG123, <http://www.fanpop.com/clubs/the-hunger-games/forum/post/73172/35/mockingjay-forum#comments> (2015-04-15).
  39. AndyRadu, <http://divergentfans.net/forum/topics/factions-in-the-real-world?commentId=6414657%3AComment%3A19141> (2015-04-16).
  40. Soni Frazier, <http://divergentfans.net/forum/topics/final-battle-issue> (2015-04-16).
  41. Indulgent, <http://divergentfans.net/forum/topics/why-i-found-allegiant-to-be-extremely-anticlimactic?commentId=6414657%3AComment%3A384493> (2015-04-16).
  42. BE BRAVE!, <http://divergentfans.net/forum/topics/least-favourite-faction?id=6414657%3ATopic%3A151930&page=15#comments> (2015-04-16).

SUMMARY

Voice, Rites and Roles: Young Readers on Converged Literature

Recently, there has been an upsurge in the production of dystopian literature for young adults, in which the sixteen-year-old protagonist must face a turning-point in life. A number of these dystopian texts have been made into films and have given rise to a whole industry; a contemporary convergence culture, in which texts flow between media platforms. These texts have experienced tremendous national and international commercial success.

The aim of this article is to present perspectives on converged literature in fan communities on the dystopian *Hunger Games* and *Divergent* series. This article analyses three recurrent themes and concerns: the rite of passage, roles and voice. Here, I analyse the literary texts themselves (in particular, the first volume in each series) and posts on two discussion forums, in an attempt to adopt an approach combining the study of texts and contexts through literary analysis and cultural studies.

As the primary material for this study consisted of posts from two online fan forums dedicated to *The Hunger Games* series and the *Divergent* series, netnography proved a useful tool. Netnography explores activity and self-representation in social networking sites, in order to provide data on complex social and cultural practices, relationships, and the use of language and symbols. The netnographer collects publicly available archival data for text and image

analysis. Methodologically, netnography enables scholars to ask pertinent questions regarding the correlation between activities taking place on social networking sites and other socially situated activities.

My results show that the themes and concerns analysed are discernible in both the literary texts and the posts on fan forums. Voice as a theme is closely connected with the expression of individual opinions, but it also arises in discussions of narratology. Rites of passage are generally discussed in relation to fictional characters. With regard to roles, participants in fan forums take on a number of different roles: as readers, critics, consumers, producers, and guardians of the texts they love.

Keywords: Fan communities, dystopian literature, young adult literature, convergence culture